

Universitätsbibliothek Paderborn

Ioannis S. R. E. Cardinalis Bona Opera Omnia

Tribus Tomis comprehensa

De Divina Psalmodia, Ejusque Causis, Mysteriis, Et Disciplinis, deque variis Ritibus omnium Ecclesiarum in psallendis Divinis Officiis, Tractatus, Historicvs, Symbolicvs, Asceticvs. Sive Psallentis Ecclesiae Harmonia - Opus novum, & curiosum, ac multiplici eruditione illustratum ... Operum ...

Bona, Giovanni

Parisiis, 1678

§. 2. Officii parvi B. Virginis memorabilis institutio. Eius origo antiquior, quam vulgus putet. Dei parae encomia, & ad eam salutatio.

urn:nbn:de:hbz:466:1-9929

§. II.

Officii parvi B. Virginis memorabilis institutio. Ejus origo antiquior, quam vulgus putet. Deiparæ encomia, & ad eam salutatio.

I. **T**Ametsi Ecclesia primi temporis tum publicis, tum privatis opplorationibus Deiparæ auxilium quotidie flagitare, eamque erectis templis, festisque diebus ejus nomini attributis venerari consueverit; usus tamen recitandi preces ejus horarias non tantam videtur præ se ferre antiquitatem, sicut officium Defunctorum, de quo capite sequenti differemus. Enimverò si generales Ecclesiæ Synodos, quarum est cunctis fidelibus leges imponere, sedulò dispiciamus, hujus officii celebratio indicta est post mille & amplius annos à Christi nativitate in Synodo Claromontana. Institutionis hujus occasio ex (a) Ecclesiasticis Annalibus hæc est. Anno Domini 1095. Urbanus Secundus Romanus Pontifex ægrè ferens Christi incunabula, ejusque sepulchrum ab infidelibus Turcis omni genere contumeliarum affici, in generali Concilio apud Claromontem in Galliis celebrato bellum sacrum indixit, & divino spiritu percitus classicum potenter intonuit toto penè occidentali orbe pro fide Christi ad arma concurrente. Ut autem res difficillima, & hætenus intentata optatum consequeretur effectum, optimum duxit sacrosanctæ Virginis precibus sibi Deum conciliare. In cujus rei gratiam rogata Patrum sententia sancivit, ut ejusdem sanctissimæ Virginis officium jam à quibusdam Monachis frequentatum ab illis deduceretur ad clericos, qui piè susceptum onus singulis diebus persolventes Dei Matrem exorarent, quò ejus aspirante gratia

* Baron. an. 1095. num. 30.

fidelis populus in tantis discriminibus subeundis divino
 præsidio muniretur. Quod officium ea occasione in-
 stitutum tanto deinceps studio propagatum fuit, ut ipsi
 etiam laici cum magno gratiarum sænore illud soleant
 frequentare. Ex dictis error quorundam convincitur,
 qui Urbanum Secundum primum harum precum fa-
 ciunt auctorem, cum earum promotor, non institutor,
 quod natum & educatum in claustris Monachorum
 fuerat, in lucem gentium sapienter eduxerit. Tolerabi-
 lior aliorum error videtur sacræ hujus institutionis ori-
 ginem ad Petrum Damiani referentium, qui paucis an-
 nis ante Synodum Claromontanam diem clausit extre-
 mam. Nam & hic clarissimus vir monasticorum ri-
 tum propugnator acerrimus est, qui in (b) Annali-
 bus Ecclesiasticis virgineam synaxim instituisse narra-
 tur. Id autem in suo quodam Cœnobio divinitus con-
 firmatum (c) idemmet eleganter describit epistola ad
 suos Eremitas Gamugnenses. Statutum, inquit, erat,
 atque jam per triennium ferè servatum, ut cum horis
 Canonicis quotidie B. Mariæ semper Virginis officia
 dicerentur. Erat autem inter eos Gozo habitu mona-
 chus, reprobæ quidem vitæ, sed dicacis, & accuratæ
 facundiæ. Hic cœpit conqueri satis superque sufficere
 quod sanctus præcipit Benedictus; nec novæ adinven-
 tionis pondus debere superponi, nec nos esse antiquis
 Patribus sanctiores, qui videlicet hæc superstitiosa, &
 supervacanea judicantes psallendi nobis metam, om-
 nemque vivendi regulam præfixerunt. Hac sanè debe-
 re nos esse contentos, ne ab illa incautius declinantes
 per anfractus, & invia ducamur erronei. Quid plura?
 Contra Reginam mundi præliari visus est; & confecit.
 Ad hoc nimirum fratres versuta machinatione pellexit.
 ut solitas B. Mariæ laudes ulterius non offerrent. Sed
 ô divinum judicium à nostræ pravitatis intuitu non

& Idem ann, 1056, num. 66. c. Per. Dam. ep. 20. que est 32. lib. 6.

314 DE OFFICIO PARVO B. VIRGINIS.
dormitans! Mox enim adversus præfatum Monasterium
tot adversitatum grandines, tot undique bellorum, at-
que conflictuum exortæ sunt tempestates, ut ipsis quo-
tidie monachis minaces gladii necis exitum intenta-
rent. Quia ergo Matrem veræ pacis de suo Monasterio
projecerunt dignum est, ut inquietis calamitatum,
tribulationumque procellis atque turbinibus agitentur.
Quæ fratres illi vera probantes, tandem ad cor redeunt,
pavimento se humiliter sternunt, ac percepta pœni-
tentia nunquam se de cætero neglecturos solita Geni-
tricis Dei præconia unanimiter pollicentur. Mox ita-
que tanta serenitas rediit, ut ex tunc usque hodie ju-
cundæ pacis otio perfruantur. Qui ergo facilè seniorum
suorum statuta convellunt, ista considerent, & ne di-
vini furoris super eos gladius veniat, non sine causa
formident.

II. Ex hoc exemplo, quod vir disertissimus pluri-
bus verbis exequitur, occasionem sumpsere nonnulli
asserendi officium Deiparæ in venerabilis viri Mona-
steriis incepisse. Sed ne illi hac in re primatum dese-
ram, faciunt Scriptores vitæ ejus graves, & fide di-
gnissimi, Joannes (*d*) Monachus ejus discipulus, Joan-
nes Antonius Flaminius Forocorneliensis, Augustinus
Fortunius Camaldulensis, & Hieronymus Rubens: Hi
enim uniformiter asserunt officium D. Virginis à B. Pe-
tro non institutum, sed restitutum, ut cujus desuetudo
paulatim irrepsit, ipso procurante ad pristinam ob-
servantiam revocaretur. Et ne lectorem diutius pro-
traham, in utraque Ecclesia Græca & Latina horas S.
Mariæ institutas invenio trecentis & amplius annis
ante Damianum. Et è Græca quidem (*e*) Episcopus
Belvacensis testem profert Joannem Presbyterum Da-
mascenum, de quo sic scribit. Joannes Damascenus
in amore Dei, ac gloriosæ matris ejus se exercens mo-

d Jo. Monach. c. 25. Flamin. post med. Fortunar. hist. Camaldul. lib. 5.
Rubens hist. Ravenat. lib. 5. & Vincen. in Spec. hist. lib. 17. c. 103.

nachalem habitum assumpsit, virgoque permanens Regina Virginum horas quotidie studiosissimè decantabat, factusque Presbyter in ejus honore Missas devotissimè, ac frequentissimè celebrabat. Porro vivebat Damascenus anno Domini 728. cujus officia de B. Virgine ritu Græco per totum annum extant M. S. S. in Monasterio Cryptæ ferratæ in agro Tusculano. E Latio autem testem habeo Petrum Diaconum Cassinensem. (f) Hic in regulam sancti Benedicti insigne commentarium composuit, quod Romæ manuscriptum asservatur apud D. Constantinum Cajetanum: In hoc igitur libro verba faciens Petrus de Abbatis Cassinensis consecratione ait: Eo die Abbas nihil aliud nisi panem, & aquam comedat, & Canonica septem horarum officia in commemoratione B. P. Benedicti nunquam dimittat, salvo scilicet eo, quod in honorem sanctæ Dei Genitricis persolvi consuetudo est, quod etiam generaliter sub districto præcepto Cassinensi Congregationi Zacharias Papa observare præcepit, constituens, ut totius anni tempore tam æstatis, quam hyemis ante nocturnale, vel diurnale officium mox ut Fratres in choro convenerint, incipiant officium de S. Benedicto: & eo expleto inchoent officium, quod Regula præcipit, adjuncto etiã sanctæ Dei Genitricis, & Virginis Mariæ officio. Hæc Petrus, qui & alibi eandem institutionem ad Gregorium Secundum refert. At verò Gregorius, teste Baronio, Pontificatum iniit anno salutis 715, cui post Gregorium Tertium successit Zacharias. Antiquior igitur, quam vulgus hominum putet, hujus officii usus, & ordinatio est.

METRUM XXVI.

Virgo parens, utcunque polo me cernis ab alto,
Audi pulsantes sidera celsa preces.

f Per. Diae. in Reg. S. Benedict. c. 64.

DE OFFICIO PARVO B. VIRGINIS.

Quod mea cunque sonat fidibus testudo canoris
 Lenior è summis excipe, Diva, choris.
 Tu sine labe nitens precibus fera crimina mundi
 Diluis, & certam pandis ad astra viam.
 Te duce tuta ratis rapidis dat carbasa ventis,
 Iussa cadit nutu fracta procella tuo.
 Te sine nec flores horti, nec gramina valles,
 Nec fruges campi, grataque poma ferunt.
 Te celebrant tardique senes, juvenesque decori,
 Et quibus invicto robore membra vigent.
 Te teneri cantant pueri, innuptaque puella,
 Gratus perspicua virginitate chorus.
 Et tibi lacteoli, dulcissima turba, puelli
 Truncatis recinunt carmina blasa sonis.
 Te cælum, te terra colit, te pontus adorat,
 Omnia te mundi vota, precesque petunt.
 Me licet horrenda circumsonet ira Maleæ,
 Demersumque minax obruat unda caput;
 Dum pelagi rabies sevit metuenda, per ipsas
 Eripiet nantem me tua dextra neces.
 Sive pharos, pontique jubar, navisque vocari,
 Ambiguus nautis seu cynosura cupis.
 Si me mortifero comburat Syrius aestu,
 Afflet & ardenti dirus ab axe calor:
 Tu mihi tegmen eris, seu celfo in colle cupressus,
 Seu cedrus dici, seu terebinthus amas.
 Bellica si armato circumstent agmina campo,
 Si me mille enses, spicula mille petant.
 Tu mihi, tu Virgo, diceris eburnea turris,
 Quam nequit excussis rumpere flamma globis.
 Si te sideribus noctu mea musa fugatis
 Evocet, ut referas ore nitente diem,
 Clarior aurora potis es tu sola tenebras
 Discutere, & rosea fronte aperire diem.
 O tandem titulo gaudes quocunque vocari,
 Huc ades, huc felix ad tua sacra veni.

*Mille tibi spirant teneri suspiria cordis,
 Mille calent aræ, pectora mille gemunt.
 Quaque patet tellus liquido circumflua ponto,
 Mille tibi laudes, carmina mille sonant.
 Scilicet horribili scelerum sub nocte sepultis
 Tu rutilam præfers per vada ceca facem.
 Celsaque cœlorum referas penetralia genti,
 Quæ prope tartareis mersa peribat aquis.*

III. Si ergo fratres mei, inquit (g) Radulphus Ardens, malignus spiritus nos infestat, si caro nos tentat, si mundus nos oppugnat, ad Mariam respiciamus, ad Mariam confugiamus, ad Mariam conclamemus. Ipsa est nostra singularis apud Deum advocata, adjutrix Christi in humani generis redemptione, (h) apex gaudii nostri, (i) dulcedo credentium animarum, (k) spes, & anchora Christianorum. (l) Ipsa est arca sanctificationis, quæ manna cœleste portavit; (m) capacitas illum capiens, quem nulla res capit; (n) cœlum ejus, qui fecit cœlum; (o) receptaculum Divinitatis. (p) Ipsa est fons lucis omnem hominem illuminantis; ortus solis, qui nullum ferre potest occasum, puteus aquæ semper viventis; (q) Bonum, & lætitia generis humani, (r) Fons incorruptionis, fons misericordiæ, janua pœnitentiæ; (s) fons signatus sigillo totius Trinitatis, interemptrix universæ hæreticæ pravitatis. (t) Ipsa est navis institoris de longe portans panem suum; (u) mater clementiæ, & pietatis; (x) flos de spinis spina carens; (y) solatium eorum, qui affliguntur, ultio eorum qui vexantur; amictus eorum qui sunt

g Radulph. serm. in Annun. c. h Richard. à Sancto Laur. lib. 2. i Jo-
 Geom. hym. 3. k Richard. lib. 4. l Emman. Malaxus l. 2. Turco græciæ. m
 Georg. Nicomed. orat. de oblat. Deip. n Amphiloeh. or. in Deip. o Andr.
 Creten. orat. 1. de dormit. Deip. p Sergius Hieropol. orat. in Nat. Deip. q
 Chrylipp. orat. de Deip. r Apollinar. in fin. Tragœd. Christi patientis. s Theo-
 steric. in canone conciliarorio. t Sophron. hom. de Assumpt. u Idiota par. 14.
 c. 39. x Goffrid. Vindoc. ser. 8. y Adam de Sancto Vict. in prosa de Assumpt.

318 DE OFFICIO PARVO B. VIRGINIS.
 nudi, quæ semper suis ulnis fovet Christianos. (z) Ipsa est fidelium fax, nutrix omnia nutrientis, omnia continentis comprehensio; (a) Rubus ardens, qui non exuritur, revocatio Adæ, Evæ redemptio; (b) castitatis speculum, sigillum virginitatis; (c) tabernaculum non manufactum, idest non hujus creationis; (d) per quam omnia ad unitatem, & perfectam charitatem sunt redacta. (e) Ipsa est clypeus pugnantium contra invisibiles & visibiles hostes; cujus ope Christianos Principes de barbaris nationibus sæpè triumphasse refert Spinellus diffusè (f) ex antiquis Historicis Niceta, Cedreno, Procopio, Nicephoro Gregora, Joanne Curopalata, Theophane, Zonara, Vincentio Belyacensi, & aliis recentioribus. Narrant, & alii (g) venerandam ipsius imaginem in clypeis olim pictam ad bellatorum præsidium: cujus item aspectu sanari morbos, fugari dæmones, omnem auferri tribulationem quotidiana constat experientia.

IV. Esto igitur protectrix nostra, Beatissima Virgo, & audi preces servorum tuorum ad te clamantium die, ac nocte. Deprecare unicūm Filium tuum pro excessibus multorum filiorum, ut per te nos suscipiat, qui per te datus est nobis. Excuset apud ipsum integritas tua culpam nostræ corruptionis, & humilitas Deo grata nostræ veniam impetret vanitati. Copiosa charitas tua nostrorum cooperiat multitudinem peccatorum, & fœcunditas gloriosa fœcunditatem nobis conferat meritorum. Domina nostra, mediatrix nostra, Advocata nostra: tuo Filio nos reconcilia, tuo Filio nos commenda, tuo Filio nos repræsenta. Ecce procido coram te, ô benedicta, inventrix gratiæ, mater salutis, procido,

z Eutylian. de penit. Theophili. a Method. or. in Hypap. b Theophan. hymno de Annunciat. c Alanus in c. 1. Cant. d Dionys. Alex. epist. contra P. Samosat. e Epiphan. Const. ep. ad Hormisdam. f Spinell. in Append. l. de Deip. tract. 2. g Vill. Malesb. l. 1. hist. Angl. & Jac. Philipp. Bergomas in suppl. Chron. l. 9. Ambros. Ansbert. hom. de Purific. Bernard. serm. 29. Advent. Hildesfous. l. de virginitate Mariæ c. 12.

& humilior coram te, ut obtineas deleri facta peccati mei, ut jubeas mundari me ab iniquitate operis mei, ut facias me diligere gloriam virtutis tuæ, ut reveles mihi multitudinē dulcedinis Filiitui, ut des mihi loqui & defendere fidei sinceritatem Filii tui: concedas etiam mihi adhærere Deo, & tibi; semine filio tuo; & tibi; famulari Domino, & tibi. Illi sicut factori meo, tibi sicut Genitrici factoris mei. Illi sicut Domino virtutum, tibi sicut ancillæ Domini omnium. Illi sicut Deo, tibi sicut Matrî Dei. Attende, & fac per gratiam quam invenisti, per prærogativam quam meruisti, & ne deseras sperantem in te. Ad te confugio singulare solatium cordis mei, ut te intercedente Jesus Christus Redemptor meus participem me faciat gloriæ suæ, qui te mediante factus est particeps humanæ miseræ, & infirmitatis.

§. III.

Ritus officii explicatur. Ordo Cisterciensis specialiter Deiparæ dicatus est. Exhortatio ad implorandam in omnibus Mariæ nomen, & auxilium.

I. **I**N officii parvi B. Virginis recitatione idem ferè ritus observatur, quo solet majus officium recitari. Nam & septem Canonicis horis constat, & eodem Psalmore, Antiphonarum, ac orationum numero expletur. Sola differt nocturna synaxis, quæ tres dumtaxat Psalmos habet, totidemque Lectiones. Psalmi nocturni ritu Romano novem sunt, qui ter in hebdomada mutantur, ut notum est. Aliæ quædam Ecclesiæ eosdem semper recitant quos Romani die Dominico psallunt. Per horas diei Psalmi Graduales distribuuntur. Monachi verò quibus diebus psalmos graduales juxta regulam S. Benedicti ad horas officii majoris dicunt, in officio parvo ea capitula psalmi 118. illis substituunt, quæ à Romanis ad Tertiam, Sextam, & Nonam sem-